

GENERAL PSYCHOLOGY AND PSYCHOLOGY OF PERSONALITY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-078-0-1>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ

Вознюк А. В.

*доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології
Комунальний заклад Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
м. Суми, Україна*

Провідним завданням професійного становлення практичних психологів є формування професійної спрямованості, мотивації до самовдосконалення та професійного зростання, а також прагнення до розвитку індивідуально-особистісних характеристик, які дозволяють успішно здійснювати професійну діяльність. Під час професійного вдосконалення практичних психологів має відбуватися не тільки оволодіння новими професійними знаннями та вміннями, але і їх особистісне і духовне зростання. Одним із необхідних чинників професійного вдосконалення практичних психологів як професіоналів є розвиток особистісної компетентності.

Проблеми особистісної компетентності досліджувалися зарубіжними та вітчизняними науковцями в рамках готовності до успішного виконання посадових обов'язків, до самоствердження та професійного зростання. Найчастіше особистісна компетентність розглядається як складова професійної компетентності.

На основі аналізу наукової літератури та теоретичного вивчення проблеми, особистісна компетентність практичного психолога визначена нами як інтегральна характеристика, що містить сукупність важливих індивідуально-особистісних складових, які впливають на готовність психолога для якісного виконання посадових обов'язків.

В результаті аналізу наукової та спеціальної літератури з визначеної проблематики нами було виділено основні складові особистісної компетентності практичного психолога, які можна об'єднати в три основні групи: компетентності, необхідні для якісного виконання посадових обов'язків; компетентності, необхідні для адекватного сприйняття клієнта; компетентності, необхідні для здійснення взаємодії з клієнтом.

Проаналізувавши методичний інструментарій, для нашого дослідження ми обрали ряд методик, які найбільш ефективно дають можливість встановити рівень розвитку складових особистісної компетентності практичних психологів.

Так, для встановлення рівня розвитку компетентностей, необхідних для якісного виконання посадових обов'язків нами було підібрано три методики: «Опитувальник особистісної зрілості» О.С. Штепа; методика «Визначення типу спрямованості особистості» за Т. Даниловою; методика «Експрес-діагностика організаційних здібностей».

Для встановлення рівня розвитку компетентностей, необхідних для адекватного сприйняття партнера нами було підібрано дві методики: методика «Вербальна діагностика самооцінки особистості»; методика «Діагностика рівня емпатійних здібностей» (В. В. Бойко).

Для встановлення компетентності, необхідної для здійснення взаємодії з клієнтом нами було підібрано три методики: методика «Рівень комунікабельності» (тест В. Ф. Ряховського); методика «Діагностика комунікативної толерантності» (В. В. Бойко); методика «Діагностика доброзичливості» (за шкалою Кемпбелла).

На основі аналізу та систематизації, виокремлених діагностичних методик, можна побудувати психологічний портрет практичного психолога. Для побудови психологічного портрету нами було взято за основу особистісні характеристики, такі як: особистісна зрілість; спрямованість особистості; організаційні здібності; самооцінка особистості; емпатійні здібності; комунікативний потенціал особистості; комунікативна толерантність; доброзичливість. Якщо уявити кожен особистісну характеристику психолога у вигляді радіуса кола і з'єднати точки, які будуть відповідати їх певним показникам, то отримаємо модель психологічного портрету практичного психолога (Рис. 1).

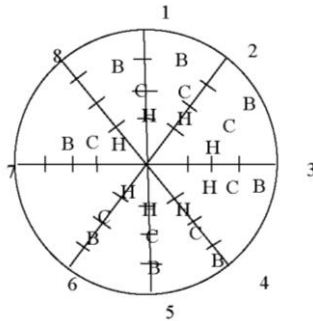

Рис. 1 Модель психологічного портрету практичного психолога

1. Особистісна зрілість. 2. Спрямованість особистості. 3. Організаційні здібності. 4. Самооцінка. 5. Емпатійні здібності. 6. Комунікативний потенціал особистості. 7. Комунікативна толерантність. 8. Доброзичливість.

В – високий рівень. С – середній рівень. Н – низький рівень.

На основі аналізу результатів дослідження рівнів розвитку виокремлених складових особистісної компетентності практичних психологів, нами було побудовано психологічний портрет практичного психолога (Рис. 2.).

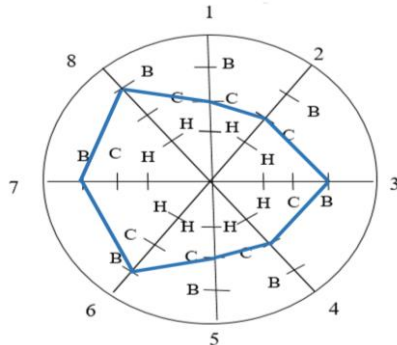

Рис. 2. Психологічний портрет практичного психолога

1. Особистісна зрілість. 2. Спрямованість особистості. 3. Організаційні здібності. 4. Самооцінка. 5. Емпатійні здібності. 6. Комунікативний потенціал особистості. 7. Комунікативна толерантність. 8. Доброзичливість.

У результаті дослідження рівня розвитку складових особистісної компетентності практичних психологів, необхідних для якісного виконання посадових обов'язків було встановлено, що переважна більшість практичних психологів за всіма показниками (особистісна зрілість, професійна спрямованість, організаційні здібності) мають середній та високий рівні розвитку. Так, переважна більшість опитаних мають середній та високий рівні особистісної зрілості (27,42 % – необхідний, 72,58 % – високий). Встановлено, що переважна більшість опитаних мають високий та середній рівні організаційних здібностей (62,90 % – високий, 29,03 % – середній). Визначено, що приблизно у третини опитаних (35,48 %) переважає гуманістичний тип спрямованості, приблизно у четвертої частини опитаних (по 25,81 % переважає прагматична та екзистенційна спрямованості). Лише у 12,90 % опитаних переважає егоцентричний тип спрямованості.

У результаті дослідження рівня розвитку складових особистісної компетентності практичних психологів, необхідних для адекватного сприйняття клієнта було встановлено, що переважна більшість опитаних за всіма показниками (самооцінка, емпатійні здібності) мають середній рівень розвитку. Так, встановлено, що всім опитаним притаманний середній та високий рівні самооцінки (79,03 % – середній, 29,03 % – високий). Визначено, що всім опитаним притаманний середній та високий рівні емпатійних здібностей (82,26 % – середній, 11,29 % – високий).

У результаті дослідження рівня розвитку складових особистісної компетентності практичних психологів, необхідних для здійснення взаємодії з клієнтом було встановлено, що переважна більшість опитаних за всіма показниками (комунікативний потенціал, толерантність, доброзичливість) мають високий рівень розвитку. Так, стосовно комунікативного потенціалу опитаних, то виявлено наступні тенденції: високий рівень (62,06 % – нормальний рівень), середній рівень (18,96 % – певною мірою комунікабельні, 15,52 % – досить комунікабельні), низький рівень (по 1,73 % – замкнені або мають хворобливий тип). Встановлено, що переважна більшість опитаних мають високий та середній рівні доброзичливості (56,3 % – високий, 29,5 % – середній, 14,2 % – низький). Визначено, що переважна більшість опитаних мають високий та середній рівні толерантності (54,26 % – високий, 26,81 % – середній, 18,93 % – низький).

З метою підвищення рівня розвитку складових особистісної компетентності практичних психологів нами було розроблено психологічні рекомендації.

Література:

1. Балахтар В.В. Психологія становлення особистості фахівця з соціальної роботи. Київ. 2019. 595 с.
2. Чепелева Н.В. Формування професійної компетентності в процесі вузівської підготовки психолога-практика. *Актуальні проблеми психології*. К.: Інститут психології АНП України. 1999. Вип. 19. С. 271.
3. Шевченко О.М. Формування особистісної компетентності старшокласників. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. Вип. 5. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2012_5_51.pdf (дата звернення: 12.08.2018).
4. Шломін О.Ю. Особливості особистісної компетентності працівників підрозділів превентивної діяльності Національної поліції. *Право і Безпека*. 2018. № 4. С. 163–169. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2018_4_26.
5. Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. М., Изд-во Института психотерапии. 2002. С. 490.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-078-0-2>

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ АГРЕСИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ

Разводова Т. О.

методист

*Центр практичної психології, соціальної роботи
та здорового способу життя*

*КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
м. Харків, Україна*

Під агресивністю розуміють властивість особистості, що характеризується наявністю деструктивних тенденцій у сфері суб'єкт-об'єктних відносин, а під ворожістю – реакцію, що розвиває негативні емоції та оцінки людей та подій [1 с. 24].

З метою виявлення ступеня прояву форм агресивності та ворожості у підлітків було проведено дослідження за методикою А.Басса – А.Дарки.